

Dagelijks leven in de oorlog

Dit jaar herdenken we dat Nederland 75 jaar geleden werd bevrijd van de Duitse bezetter. Daar wordt op alle mogelijke manieren en plaatsen aandacht aan besteed. Natuurlijk gebeurt dat ook op school. Maar kun je al over de Tweede Wereldoorlog praten met jonge kinderen? Ik denk van wel. Mijn boek *Verboden te vliegen* kan daarbij een goed startpunt zijn.

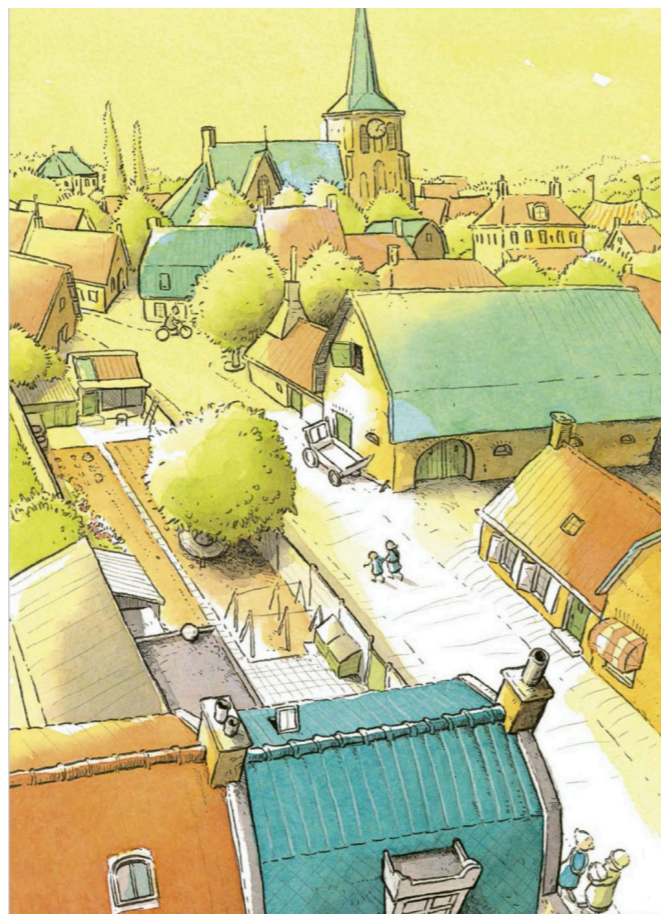
TEKST: MARTINE LETTERIE ILLUSTRATIE: RICK DE HAAS

Het is goed om daarbij twee uitgangspunten te hanteren:

- 1 Je hoeft niet alles te vertellen. De Tweede Wereldoorlog komt in de schoolloopbaan van een kind immers meerdere keren aan bod.
- 2 Blijf zo dicht mogelijk bij de belevingswereld van het kind.

Het boek *Verboden te vliegen* gaat over het leven van de familie Fiedel tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het is een gewoon, groot Brabants gezin. Het boek bestrijkt de hele oorlogsperiode, vanaf augustus 1939 tot 5 mei 1945. Ik heb het deels geschreven vanuit het perspectief van Fietje, een van de kinderen, en deels door de ogen van de duiven die de Fiedeltjes in hun achtertuin houden.

Veel onderwerpen in het boek gaan over het dagelijks leven in de oorlog.

Het hoofdstuk *Boodschappen* gaat bijvoorbeeld over het gegeven dat heel veel producten op de bon waren. Vervolging is een ander onderwerp dat aan de orde komt. Net als de Joden werden duiven eerst geregistreerd (omdat postduiven als gevaarlijk werden gezien), en een jaar later werden ze opgehaald. Maar sommige mensen probeerden hun duiven te verstoppert... In dit hoofdstuk gaat het over een sprookjesachtige manier van verbergen, maar verderop in het boek moeten de duiven echt onderduiken.

AAN DE SLAG

Introduceer het boek in de klas. Fietje op de voorkant is de hoofdpersoon. Laat de tekening op bladzijde 8 zien. Het huis met het blauwe dak is het huis waar Fietje Fiedel met haar familie woont. De Fiedels houden konijnen, kippen en in het hok achter in de tuin duiven.

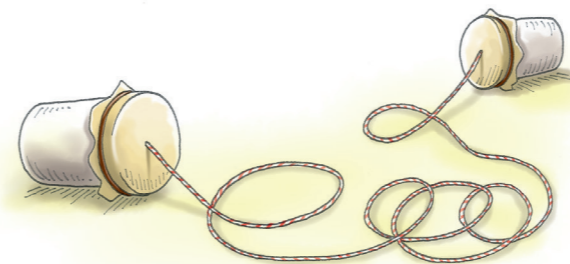
Wat doen mensen met duiven? Antwoord: Ze laten ze wedstrijden vliegen.

Laat de animatie *De reis van Jules* zien die te vinden is op martineletterie.nl (onder alle boeken > 6-9 jaar > *De reis van Jules*) en op YouTube.

Het verhaal van Fietje speelt lang geleden, toen het oorlog was in ons land. De Duitsers waren hier toen de baas. Zij vonden duiven gevaarlijk. **Waarom zou dat zijn? Wat is er gevaarlijk aan duiven?** Antwoord: Ze konden brieven sturen, of geheime boodschappen. Er waren zelfs duiven met fototoestelletjes om hun nek, die als een soort drones over legeronderdelen vlogen.

Papa Fiedel krijgt een brief van de Duitsers: hij moet een lijst maken van alle duiven die ze hebben. Van die lijst moet hij er één aan de burgemeester geven en één in het hok hangen. Maar papa schrijft niet alle duiven op de lijst... Lees het hoofdstuk *De duiven van de lijst* (bladzijde 62 en 63) voor tot en met 'En dat met zoveel broedhokken.' Dit hoofdstuk wordt verteld door de ogen van Charlie, Fietjes eigen duif. **Hoe waarschuwt Fietje Charlie?** Antwoord: Ze heeft een telefoon aangelegd naar het duivenhok. Die telefoon gaan wij ook maken.

ILLUSTRATIE TELEFOON: PETER GULDEMOND

MATERIAAL

- twee wc-rolletjes
- bakpapier
- een lang stuk keuken- of rolladetouw
- twee elastiekjes of plakband

Wil je niet met wc-rolletjes werken? Je kunt ook twee papieren bekertjes gebruiken.

HOE DOE JE HET?

Span over één zijde van iedere wc-rol een stuk bakpapier (Fietje gebruikte hiervoor een worstenvelletje). Zet het papier vast met een elastiekje of plak het vast met plakband. Prik in het midden van het bakpapier een gaatje. Als je de papieren bekertjes gebruikt, prik je een gaatje in de bodems. Steek het ene uiteinde van het keukentouw door het bakpapier van het ene rolletje en het andere uiteinde door dat van het andere rolletje. Leg in beide uiteinden een dubbele knoop, zodat ze niet meer door het papier kunnen. Klaar is je telefoon!

Besprek met de kinderen wat Fietje door de telefoon zei, en wat Charlie zei. Speel het gesprek na. Verdeel de klas in tweetallen. De ene is Fietje, de ander is duif Charlie. Geef ieder tweetal een telefoon. Laat één tweetal vast een keer voordoen hoe het moet. Daarna verspreiden de tweetallen zich door de klas en voeren het telefoongesprek. Wissel van rol. Besprek tot slot hoe het ging. Konden de kinderen elkaar echt horen door de draad? Welke rol vonden ze het moeilijkst? Hoe zouden zij hun duiven verstoppert? Veel plezier!

Les over de Tweede Wereldoorlog voor jongere kinderen.

Op praxisbulletin.nl:
• De duiven van de lijst

Martine Letterie is kinderboekenschrijfster. Ze schrijft historische kinderboeken, die gebaseerd zijn op waargebeurde verhalen. In 2017 kreeg ze een Zilveren Griffel voor Kinderen met een ster.